

BUITEN

19^E JAARGANG N^O. 9.

ZATERDAG 28 FEBRUARI 1925.

*DE PARADIJS-VALLEI IN HET MOUNT RAINIER NATUURMONUMENT
(N.-W. GEDEELTE DER VEREENIGDE STATEN).*

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE PARADIJS-VALLEI IN HET MOUNT RAINIER NATUURMONUMENT, ILLUSTRATIE	BLZ. 97
DE ANGST, DIE DOODT (9), DOOR A. M. CHISHOLM. „	98
NAAR DE OVERIJSELSCHER MEREN, DOOR R. H. HERWIG, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 100—105
DE TRIOMF VAN 'T RECHT, DOOR BATO.	BLZ. 103
DE BLIKKEN LAAMPE, DOOR ANNIGJE MAAT.	„ 103
AMSTERDAMSCHER TRAPGEVELS, DOOR A. L., GEÏLL. BLZ.	106—107
AEGIR, DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 106
ONTVANGEN BOEKEN	„ 106
ALS DE VRIJHEID WENKT (9), DOOR H. E. KUYLMAN „	107
HET DOOR BRAND GETEISTERDE VOORMALIGE TOL- HUIS TE GORINCHEM, ILLUSTRATIE	„ 108

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74-76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE ANGST, DIE DOODT

9) door A. M. CHISHOLM.

JERRY opende de deur na eerst geschoven te hebben met zijn voeten in reusachtige sloffen. Hij voelde de blikken der drie oudste Brennans — want Paddy was er niet — onderzoekend op zich gericht. Finn's bovenlip was gewond en ietwat gezwollen. Hij droeg nog zijn natte kleeren, die hij 't blijkbaar niet de moeite waard vond tegen andere te verwisselen. „En zoo,” zei de oude Brennan met een zijdelingschen, kwaadaardigen blik op Finn, „zoo heb je Finn van den steiger gestompt! Een linke kerel ben je ten slotte toch. Niet dat Finn bij al zijn grootte nu zooveel waard is —” Het bloed steeg donker naar Finns voorhoofd en hij wierp een allesbehalven kinderlijken blik op zijn vader. „Dai was een ongeluk,” zei Jerry. „Hij struikelde. Het was niet mijn stoot, die hem in het water deed vallen —” Op dit oogenblik trad Moira binnen, gekleed in een ouderwetsch gewaad waarin haar tenger figuurtje geheel verdween. „Nou, die zitten je makkelijk!” grinnikte de oude man. „Nou, nou, gaat aan tafel zitten en eet.” „Con had koud vleesch, brood en boter en een groote kan koffie op tafel gezet. Het kapsijden en de daarop gevolgde ervaringen hadden geen schade gedaan aan Moira's eetlust. Zij aten naar hartelust. Later zaten zij bij de kachel, genietend van de warmte en het licht. Tegenover hen zat de oude Brennan zwijgend te rooken. Door zijn tegenwoordigheid spraken de jongelui weinig met elkaar. „Spoedig voelde Moira dat haar oogleden zwaar werden. „Je moest naar bed gaan,” zei Brennan. „Ga naar de kamer waar je je hebt verkleed. Het bed is niet slecht. Morgenochtend zullen je kleeren droog zijn.” „Ik slaap nu bijna al,” sprak zij opstaande. „Goeden nacht, Mr. Brennan, en ik dank u voor uw vriendelijkheid.” „Graag gedaan.” „Zijn blikken volgden haar tot de deur gesloten was. „Was ze bang in den storm of toen de boot

omsloeg?” vroeg hij. „Even weinig als ik.” „Haar bloed spreekt. Geen enkele Arran is ooit bang geweest. Ze waren harde kerels, die Arrans, en de vrouwen waren zooals je haar ziet — met groote oogen, koele, flinke schepsels, die door trots haar eigen hart zouden breken.” „Miss Arran,” zei Jerry, „heeft krachtige zenuwen —” „Brennan knikte. „Die heeft ze. En nou wat betreft het naar huis gaan morgenochtend — een van de jongens zal jelui overzetten.” „Miss Arran denkt dat haar boot wel zal drijven op den zachten grond van het moeras. Als de boot niet beschadigd is, kunnen wij terugzeilen.” „De jongens zullen je wel helpen. En als jij in die kamer wilt slapen, kan je nemen welk bed je wilt.” „En de jongens? Slapen zij daar niet? Ik kan ook op den grond wel slapen.” „De helft van den tijd slapen zij aan boord van de *Banshee*,” zei Brennan. „Let niet op hen, want zij letten ook niet op jou.” „Ofschoon hij vermoed was, kon Jerry niet dadelijk inslapen. Hij lag in het duister te denken over verschillende dingen, die hem raadselachtig voorkwamen. Waarom b.v. had Finn hem zoo aangevallen op den steiger? Voor wien had hij hem gehouden? Plotseling herinnerde hij zich dat hij aan boord van de *Banshee* drie mannen had gezien. Wie was die man? En waarom was die bij al de drukte beneden gebleven? En Con had gezegd, dat Jerry niets had gezien? Wat had hij kunnen zien? Hij vond geen antwoord op deze vragen en viel langzamerhand in slaap.

ELFDE HOOFDSTUK.

„Het liep tegen den middag toen Jerry Boyle's woning in het oog kreeg. Zij hadden de oude *Choctaw* gevonden, rustend in het ondiepe water van het moeras, hadden haar in orde gebracht en waren naar huis gezeild, juist op tijd om Mr. Donahues plannen n.l. in de baai te dreggen — te voorkomen. Toen Jerry het huis naderde, bemerkte hij dat de jalouzieën gesloten waren. De deur was op slot. Geen rook kwam uit den schoorsteen. En in den getralieden kippenloop, waar de hoenders gewoonlijk druk met hun zaken bezig waren, was geen enkele vogel zichtbaar. Alles scheen verlaten. „Misschien heeft hij een troepje bijeen gebracht om ons te zoeken,” dacht Jerry. „Maar het is vreemd dat hij niet eerst naar Arrandale is gegaan, want hij wist dat wij zouden gaan zeilen. Gek ook van die kippen. Hij laat ze anders regelmatig eruit en geeft ze op tijd eten.” Hij rammelde aan de deur. Zij was gesloten. Hij klopte; er kwam geen antwoord. Blijkbaar was Boyle afwezig. Jerry zocht in zijn zak naar den sleutel. Die was er niet. Nu herinnerde hij zich dat hij hem thuis had gelaten. Maar door zijn raam kon hij gemakkelijk het huis binnen komen. Hij stapte zijn kamer in. „Ik kan wel het huis openen en wat frissche lucht binnenlaten,” dacht hij. „Ik heb mijn sleutel hier op tafel laten liggen.” Hij zocht echter vergeefs tusschen zijn papieren, boeken, pijpen en tabak. Hij gaf zijn pogingen op, opende zijn deur en liep het gangetje door dat naar de woonkamer leidde. Hij trad daar binnen en bleef met een kreet plotseling stilstaan. Daar zat Boyle in een leuningstoel. Zijn hoofd was voorover gevallen en lag half op zijn rechterschouder. De rechterarm hing neer. De oogen waren wijd open en zagen niets. *De man was dood!* „Jerry stond onbewegelijk te staren, iedere vezel in zijn krachtig lichaam rilde bij den aanblik van datgene wat een man was geweest. In een oogenblik echter beheerschte hij zich, boos om zijn zwakheid. Hij legde zijn vingers om den pols, ofschoon de koude stijfheid van het vleesch hem vertelde dat hij geen pols zou vinden. In het vage licht der neergelaten jalouzieën keek hij om zich heen. Alles was in orde zooals hij het wekenlang 's avonds had gezien. Op de tafel naast den stoel van den doode, stond een flesch, een half gevuld glas en een kan met water. Op een aschbakje lag een eindje sigaar. Ernaast was een exemplaar van Jerry's boek „Vloed” open en met den bedrukten kant omlaag. Een pijp, waarvan de inhoud op het tapijt was gevallen, lag bij de voeten van den doode. Onder zijn rechterhand lag een krant, alsof de vingers ze juist hadden losgelaten. Blijkbaar was het einde plotseling gekomen. Hij scheen in zijn stoel te zijn gestorven, ongetwijfeld door een hartaandoening. „Arme kerel!” dacht Jerry. „Ik vermoed echter dat dit de gemakkelijkste wijze van sterven is. Ik denk dat hij zelf niet wist wat er gebeurde.” „Voor den eersten keer keek hij direct in het gelaat en werd getroffen door de eigenaardige uitdrukking daarvan. De koude trekken waren verwrongen in lijnen van pijn. Jerry rilde. „Ik geloof dat hij het wel wist. Moet ellendig zijn heel alleen in den

nacht dien weg op te gaan, zonder een vriendenhand of eene vriendelijke stem." Terwijl hij daar in het halfduister stond, deed een plotseling luid kloppen op de deur hem schrikken. Zijn hart sprong tot in zijn keel. En daar hij een levendige verbeelding bezat, kreeg hij het afschuwelijke idee, dat zijn aanwezigheid alleen met een doode, achter een gesloten deur en neergelaten jalouzieën, aanleiding kon geven tot een zeer leelijke gevolgtrekking. En dus bleef hij stilstaan zonder op het kloppen te antwoorden. ☼ Toen dit echter werd herhaald, trof hem de absolute dwaasheid van zijn gedrag als een slag. „Hallo! Wacht een oogenblik!" antwoordde hij. „Ik zal u binnen laten." Hij zag nu dat de sleutel in het slot stak. Hij draaide hem om, schoof den grendel terug en maakte de ketting los. Hij opende de deur — en stond tegenover John Mallet en Matthew Trench. ☼ „Wel, ouwe vriend!" riep de groote dokter, „wat heb jij voor een manier van —" Hij zweeg plotseling, terwijl zijn oogen op het gezicht van zijn vriend gericht bleven. „Wat voor den drommel! is er met jou aan de hand? Je ziet zoo bleek als een knaap bij zijn eerste operatie!" „Zoo?" zei Jerry. „Nu, ik zeg je, Johnny, dat ik blij ben je hier te zien. Ik heb zooveel den ouden Boyle dood in zijn stoel gevonden. Toen je klopte, kreeg ik een schok alsof ikzelf hem had vermoord." „Wat is dat?" riep Mallet. „Dood? Kom, laat mij binnen. Misschien kan ik iets doen." Hij liep langs Jerry de kamer in, maar bleef stilstaan, toen zijn blikken op den man in den stoel vielen. „Zoo dood als een pier," verklaarde hij. „Is dit al uren lang. Je zegt dat je hem juist hebt gevonden. Uit je brieven begreep ik dat je hier bij hem woont?" ☼ Jerry verklaarde alles. „Ik veronderstel," eindigde hij, „dat wij het gerecht met deze zaak in kennis moeten stellen." „Ja, hoe eerder hoe beter," antwoordde Mallet. „Zal er een gerechtelijk onderzoek plaats hebben — en — al die dingen?" vroeg Jerry met grooten afkeer. „Bedoel je een lijkschouwing? Ik denk dat het niet noodig is. Maar dat hangt van den plaatselijken lijkschouwer af." „Ik vermoed dat hij aan hartverlamming is gestorven?" „Hartverlamming!" bromde Mallet met de doktersminachting voor dat woord. „Iedere oude kwaal met een plotseling noodlottig einde is bij de leeken „hartverlamming." Dat kan ik niet zeggen door hem alleen maar aan te kijken. Waarschijnlijk was het iets van langen duur en was het einde — ofschoon schijnbaar plotseling — zeer natuurlijk." „Bij hartziekten," zei Trench, voor den eersten keer sprekend, „geloof ik dat een plotselinge schok, geestelijk of lichamelijk, de zaken verhaast." „Spreekt vanzelf," zei Mallet, „breng een plotseligen druk op een zwakke plek en iets zou kunnen breken. Maar deze man stierf, terwijl hij rustig zat te lezen. Weet je ook of hij onder geneeskundige behandeling was, Jerry?" „Ik geloof het niet. Toen ik je naam noemde, bleef hij beweren dat hij niet ziek was." „Waarom noemde je Mallets naam?" vroeg Trench. „Ik vermoed dat het niet alleen in den loop van een algemeen gesprek was." „Nee. Hij was zeer nerveus geweest, bang voor iets, geloofde dat hij menschen om het huis hoorde sluipen, zorgde dat steeds de deuren gesloten waren enz. Ik dacht dat Johnny zijn zenuwen tot rust kon brengen en vertelde hem dit." „Hartziekten en zenuwachtigheid gaan vaak met elkaar gepaard," zei Mallet. „Uitte die angst, waarvan je spreekt, zich in het sluiten der deuren?" zei Trench. „Op welke wijze nog meer?" ☼ Jerry vertelde van de vreemde punten in Boyle's gedrag sedert hij hem had gekend, ook van diens plotselinge vlucht uit het postkantoor. „Nu," zei Mallet, „zoover de naaste oorzaak van zijn dood betreft, kunnen wij niets zeker weten zonder een lijkschouwing. Maar ik ben overtuigd dat hij leed aan den een of anderen vorm van hartziekte. Als hij bovendien nog waanvoorstellingen had, des te erger." „Hij is van angst gestorven," zei Trench, het doode gelaat onderzoekend. „Niets dan verbeelding," zei Mallet. „De man begreep misschien dat hij op het punt was te sterven — hetgeen zijn gelaatsuitdrukking verklaart, die zooals ik eerlijk beken, niet aangenaam is om te zien. Ik kan in dit geval niets buitengewoons opmerken. Het ongelukkige is dat hij toevallig alleen was, toen de aanval plaats vond." „Was hij alleen? Dat is juist de vraag," zei Trench. „Als wij van de veronderstelling uitgaan — berustend op waarneming — dat de man stierf door angst, drukkend op organische zwakte, dan moeten wij een waarschijnlijkheid erkennen dat die angst veroorzaakt was door mensche-lijke handelingen. Was hij veroorzaakt door mensche-lijke handelingen, behalve door suggestie, dan was tenminste nog één man aanwezig, toen de dood plaats vond." „Slechts

een stelling zonder bewijs." „Om het te bewijzen," zei Trench, „zou je misschien zoo goed willen zijn dat kleine metalen voorwerp op te rapen, dat onder de tafel ligt, en zien wat wij daaruit kunnen leeren." ☼ Mallet's blik volgde de lijn van den wijzenden vinger. Hij bukte zich en raapte een injectie-spuitje op. „Wat drommel," zei hij, „dat heb ik niet eerder gezien." „Gebrek aan opmerking van kleinigheden," zei Trench. „Je professioneele blik was op het lijk gericht, je professioneele geest verrichtte een lijkschouwing. Ronans verbeelding hield zich bezig met de gevoelszijde van de zaak. Toch is het een klein voorwerp en niet zeer in het oog vallend, ofschoon het vroeger of later gevonden moest worden. Nu dan, hier is een injectiespuitje. Dat wijst op een gebruik van verdoovingsmiddelen of van middelen om een zwak hart te helpen." „Ik geloof niet dat hij bedwelmende middelen gebruikte," zei Jerry. „Was hij links?" „Nee." Jerry keek verbaasd op bij die vraag. ☼ Trench schoof den linkermouw op en ontblootte den arm. Er waren geen prikken in de huid. Hij deed hetzelfde met den neerhangenden rechterarm. Drie kleine vlekjes, blauwachtig afstekend tegen het witte vleesch, waren zichtbaar. „Wat vertelt je je doktersblik?" vroeg Trench. „Dat hij drie inspuitingen van het een of ander heeft gekregen," antwoordde Mallet. „Waarvan?" „Waar-schijnlijk hartprikkelend middel. Misschien was hij onder behandeling. Het is ongewoon inspuitingen voor te schrijven, die door den patiënt zelf moeten worden gegeven, maar in vergevorderde gevallen wordt het wel eens gedaan. Soms doet de patiënt het uit eigen beweging. Werkt sneller dan strychine, die inwendig wordt gebruikt." „Je gelooft dat hij die drie inspuitingen heeft genomen, toen hij de symptomen voelde van den aanval, die doodelijk bleek te zijn?" „Dat schijnt wel zoo. Deze prikken zijn van zeer recenten datum — ik zou zeggen van eenige uren geleden. Zijn arm vertoont geen litteekens. Waarschijnlijk was het de eerste keer dat hij zijn toevlucht heeft gezocht bij de injectie." „De dood is snel gevolgd. Kon de injectie de omstandigheden niet helpen?" „Dat zou ik zoo denken." „In dit laatste opzicht heb je gelijk," zei Trench. „Maar hij had deze injecties niet genomen. Zij werden hem gegeven." „Zeg je dat alleen maar, omdat hij rechterhands was en dus natuurlijk het spuitje op zijn linker-arm zou hebben gebruikt?" „Dat is één reden. Je zult moeten erkennen dat iemand die opwekkende middelen neemt om een plotseligen aanval te overwinnen, hoogstwaarschijnlijk zijn handen gebruikt zooals hij dit zijn heele leven gewend was. Maar als de dood snel kwam, dan mogen wij wel verwachten eenig spoor te zien van het middel dat hij heeft gebruikt, of van de bereiding daarvan. Wij zouden een buisje met stry-chine-tabletten of zooiets moeten vinden. Iemand draagt geen gevulde injectiespuit in zijn zak." „Die dingen zijn misschien in de zijkamer," zei Mallet, peinzend zijn voorhoofd fronsend. Maar ofschoon zij zorgvuldig Boyles kamer doorzochten, en zelfs zijn zakken, vonden zij geen spoor van een verdoovings- of hartprikkelingsmiddel. ☼ „Tot dusver schijnt mijn theorie juist," zei Trench. „Het is niet logisch te veronderstellen, dat iemand, die een injectiespuitje bij zich droeg, en wiens armen geen enkel litteeken vertoonden van het voortdurend gebruik van de naald, niet meer dan twee of drie tabletten in zijn bezit zou hebben, en ze allemaal zou gebruiken. Wij mogen volgens dezelfde redeneering als een feit aannemen dat hij niet de gewoonte had, bedwelmings-middelen te gebruiken. Daarom is dat spuitje het eigendom van een ander. En nu hebben wij een vrij zonderlingen toe-stand. Deze persoon, wiens handelingen of wiens plotselinge verschijning alleen een toestand van angst veroorzaakten, die eindigde met den dood, trachtte de omstandigheden, waarvoor hij verantwoordelijk was, te overwinnen door onderhuidse inspuitingen met een middel dat den hartslag prikkelde. Heel vreemd — werkelijk heel vreemd. Ik vermoed dat de lamp niet brandde toen je de kamer binnenkwam Ronan?" „Nee," zei Jerry, „dat is zoo. Als hij gelezen had zou hij licht opgestoken hebben. Iemand moet het hebben uitgedraaid." ☼ Trench nam kap en glas van de leeslamp en draaide de ronde pit op. Die was verkoold en droog. De bodem was bijna zonder olie. „Nee, de lamp was blijven branden en is uitgegaan, toen de brandstof tot onder de pit was gedaald," zei hij. „Onze onbekende vriend was niet zoo dom ze uit te draaien. Het vergeten van het spuitje maakt hem ongetwijfeld op dit oogenblik bezorgd, maar toch niet zoo heel erg."

(Wordt vervolgd).

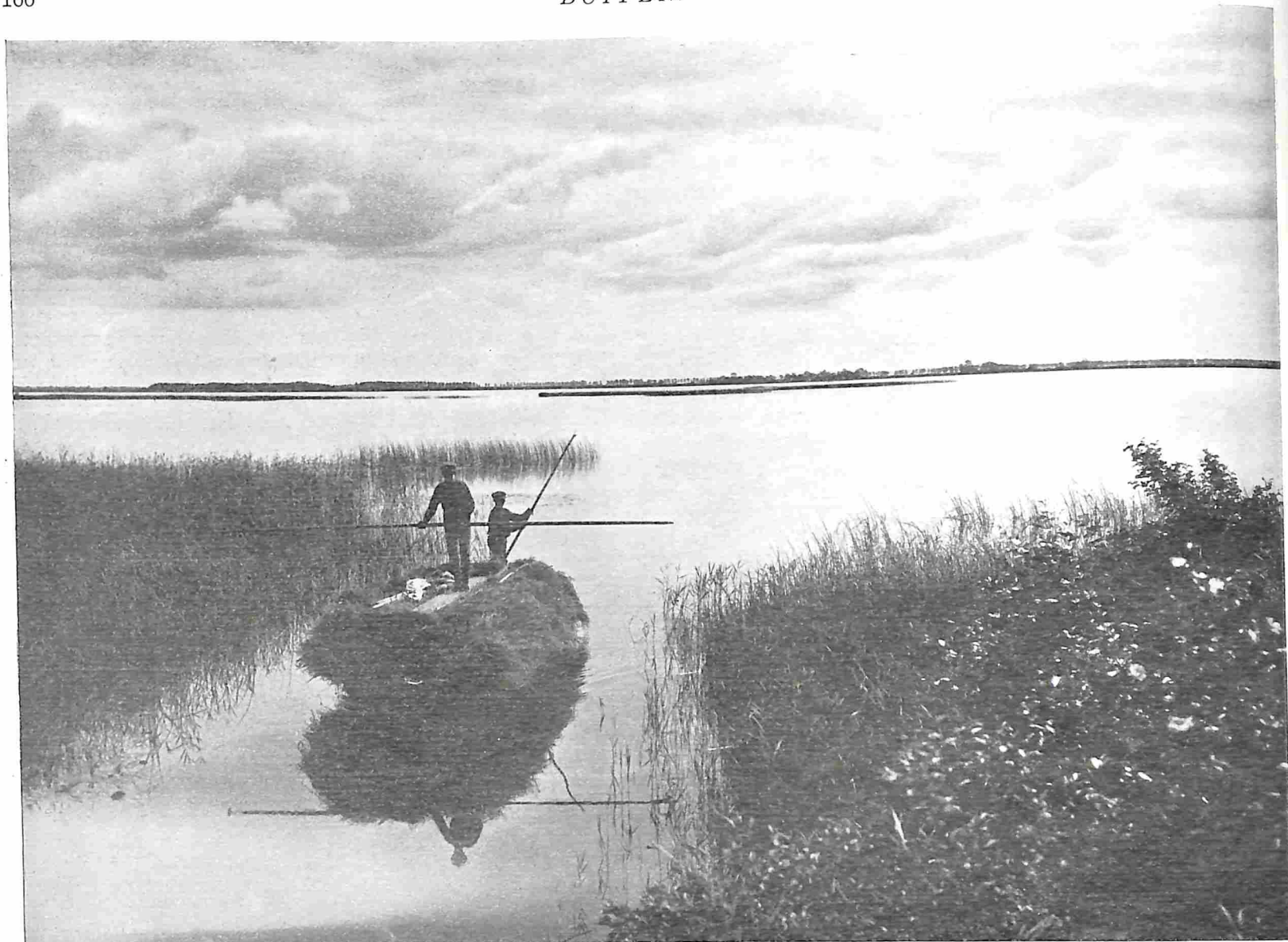

Foto R. H. Herwig.

AAN DE BELTERWIJDE.

NAAR DE OVERIJSSELSCHER MEREN.

WE besloten per Meppeler boot te gaan, ondanks de gure Augustusmaand van 1924. Reedseerder hadden we de reis op die manier gemaakt. En we hadden van het nachtelijk tochtje over de Zuiderzee zulke aangename herinneringen, dat we 't gaarne voor de tweede maal wilden doen. Toen was het echter een heete Julimaand, zoodat de nachtelijke koelte op 't water heerlijke verfrissing bracht na een dag van tropische hitte, terwijl het nu eerder herfstweer mocht heeten. Afschrikken lieten we ons daardoor niet. Als het aan dek te koud werd, zouden we nog altijd naar beneden kunnen gaan, om in de kajuit beschutting te zoeken. Misschien had zelfs de hofmeester wel een kussen voor ons, als we op de rustbanken een uiltje wilden knappen. ☼ Aan de Ruyterkade viel het al niet mee. Er stond een stevige bries, die wel een beetje heel frisch was voor den tijd van 't jaar. En op de boot was het vol. Veel voller dan we verwacht hadden. Nu pas bedachten we, dat Augustus, als vacantiemaand, wel de drukste zal zijn. Enfin, op 't bovendeck vonden we naast de stuurhut nog een aardig plaatsje. 't Was aan den windkant en daarom niet ingenomen, waarschijnlijk. Dat zou straks een geluk voor ons blijken. De boot moest immers nog keeren, zoodat wij 't grootste deel van de reis aan de luwzijde zouden zitten. 't Pleit niet voor de bevarenheid der passagiers, dat ze daaraan niet gedacht hadden! ☼ Al „doet Amsterdam zich niet meer zoo heerlijk open aan IJ en Amstel”, toch is het nog altijd een genot, van den waterkant de stad te bekijken. Vooral tegen den avond kan haar silhouet zoo mooi afsteken tegen de roze luchten. ☼ In open zee, voorbij Pampus, dat we aan stuurboord lieten liggen, bleek, dat er nog al wat „deining” was, zooals de zeemans-term luidt. De wind werd sterker, 't werd frisch genoeg aan dek. In de kajuit leek het ons echter ook niet. 't Was er niet alleen overvol, maar er waren bovendien reeds eenige slachtoffers van de gevreesde zeeziekte. Dan maar liever boven de koude getrotseerd. Gelukkig, dat we tenminste onze

regenjas meegenomen hadden! ☼ Op het voordek (2e kajuit) lag — beschutting zoekend tusschen balen en pakken — een vroolijk troepje, dat zich — te oordeelen naar het telkens weerklinkend gelach — uitstekend vermaakte. Veel last van de kou schenen die niet te hebben. Met het vallen van den nacht minderde ook hun luidruchtigheid. 't Werde een oogenblik stil, heel stil op de wijde watervlakte, tot een heldere sopraan een oud schoolliedje inzette. En weldra klonken mannen- en vrouwenstemmen in harmonische verbinding over 't water. 't Eene liedje na het andere, vroeger op school geleerd, volgde. En al waren enkele misschien wat ouderwetsch, 't klonk heel wat beter dan het Amsterdamsche hosliedje: „Van je hela hola, houd er den moed maar in!” ☼ De duisternis belette weldra het uitzicht. Al lang brandde het groen en rood aan stuur- en bakboord en heerschte op 't dek een grauwe schemer. Overal in de verte zag men lichtjes over 't water dansen: sommige van visschers- en andere zeilscheepjes, een enkele van den vasten wal. Als leek wordt men daaruit niet veel wijs, al vindt men het wel een aardig gezicht. ☼ Wij hadden het geluk deskundig reisgezelschap te treffen, een oud-schipper, die jaren lang de Zuiderzee had bevaren. Wel was er, sinds hij met zijn scheepje de golven onzer binnensee beploegde, veel veranderd, maar heel veel was nog hetzelfde gebleven. Hij wees ons de vuren van den vasten wal en waarschuwde, toen het licht van Urk in 't zicht kwam. ☼ Onze opmerkzaamheid werd getrokken door een lichtvlak, dat met regelmatige tusschenpoozen door de lucht scheerde, den lichtbundel van een draaiend zoeklicht. Welk vuur kon dat zijn? Onze deskundige moest op die vraag niet. IJmuiden? Neen, dat lag niet in die richting. Wij koersten nog steeds op Urk aan, dus bijna noordwestelijk, en de lichtbundel verscheen telkens weer aan bakboord schuin vooruit. Bij informatie bleek het 't machtige licht van den Brandaris te zijn, den grijzen wachter, die — zij het dan ook gemoder-

Foto R. H. Herwig.

EEN SCHILDERACHTIGE BOCHT AAN DE BEULAKERWIJDE.

niseerd — reeds sinds 1594 van West-Terschelling zijn waarschuwend sein zendt over de wateren van de Noordzee. ☼ In de nabijheid van Urk werd ons de plek gewezen, waar eenige dagen te voren een tjalk met man en muis was vergaan. Het wrak zat er nog. Onwillekeurig werden we even stil en gingen onze blikken naar de eenige vlet, die aan boord was. En met een huivering dachten we aan het lot van het groot aantal passagiers bij een ongeluk. Had men ons niet verteld, dat dat aantal meer dan tachtig bedroeg. En dan dat ééne kleine bootje. Maar kom, weg met die nare gedachten. Van een ongeluk met een passagiersboot op de Zuiderzee hoort men immers nooit. De kapitein, die zoo rustig aan het stuurrad staat, zal ons veilig in behouden haven brengen! ☼ Op Urk bleek volgens onzen gids veel veranderd. En die verandering was volgens hem niet een algeheele verbetering. Hij juichte het ten zeerste toe, dat het vroegere zwakkere licht door een zooveel sterker flikkerlicht was vervangen. Maar er waren naar zijn meening te veel andere lichten bij gekomen. Scheen er niet een straatverlichting te zijn, en leek het niet alsof daar bij de haven een groot verlicht gebouw stond? Dat gaf volgens onzen oud-schipper maar verwarring. Eén vuur — de rest donker (natuurlijk op een paar kleine lichtjes bij den haveningang na) — dat was je ware. Of de Urkers dan bij avond maar in donker moeten rondscharrelen? ☼ We nemen den koers ten noorden van Schokland. Dat was beter voor de arme stumperds in de kajuit, die nog steeds hun tol aan Neptunus moesten betalen. Van het kleine langgerekte eilandje zien we alleen het vuur en de havenlichten. Wel passeeren we zoo dicht, dat we een donkere massa kunnen onderscheiden, waarschijnlijk de huizen van de ambtenaren, die sinds 1859, toen de woningen der ingezetenen door het Rijk onteigend en gesloopt werden, omdat het lage smalle eiland geen voldoende veiligheid meer bood, de eenige bewoners uitmaken. De haven wordt bij ruw weer nog dikwijls als vluchthaven gebruikt en menig visscher en tjalkschipper heeft zijn behoud aan Schokland te danken. ☼ Langzamerhand komen we in kalmer water. En als we eens even opstaan om

wat leven in onze stijve beenen te brengen, merken we, dat de patiënten in de kajuit het reeds beter maken. Op het benedendek kunnen we haast niet gaan. Overal liggen groepjes slapende passagiers, waarvan sommigen een heele uitrusting hebben meegebracht. Eenige jongelui, die aan de overzij willen kampeeren, hebben een dankbaar gebruik van hun kampbenodigdheden gemaakt. Vooral de roosters boven de machinekamers doen opgeld! ☼ Bij Kraggenburg varen we het Zwolsche diep binnen. Tusschen twee lange dammen wordt het water van het Zwarte Water hier in zee geleid. Aan 't eind van die dammen bevindt zich de in 1847 aangelegde noodhaven. Voor de zieke passagiers is dan alle lijden voorbij! ☼ Ons plan was geweest in Zwartsluis aan land te gaan. Langs een zandweg tot Barsbeek of geheel langs den dijk wilden we dan naar Vollenhove fietsen, om van daar uit het Overijselsche merengebied binnen te trekken. In den schemer van den nanacht konden we echter nog nauwelijks de splitsing van Zwartewater en Meppelerdiep onderscheiden en in Zwartsluis moest bij het lossen van eenige goederen het voorlicht nog aan. Dat lossen en het passeeren van brug en sluis gaf nog al eenig oponthoud en het duurde dan ook nog een aardig poosje voor het commando „voorlicht uit” weerklonk en de reis werd voortgezet. We hadden nog even met leede oogen gekeken naar den ingang van de Apembergervaart met haar aardige wipbrug, die rechtstreeks naar de Belterwijde voert, maar schikten ons in het onvermijdelijke. 't Leek ons te gewaagd bij nacht op totaal vreemd terrein den onbekenden weg te zoeken. ☼ 't Reisje van Zwartsluis tot Meppel langs het kronkelende Meppeler diep was wel lang, maar vol afwisseling. De doorbrekende morgenschemer maakte kijken weer mogelijk. In Meppel was het dag. Op de boot hadden we reeds geïnformeerd welken weg we moesten nemen. We besloten eerst een poosje naast onze fiets voort te loopen om de stijfheid uit onze ledematen te verdrijven en een beetje warm te worden! Een zeer matineuse slager stond reeds aan de deur. Voor alle zekerheid vroegen we nog even den weg naar Wanneperveen. Tot ons

om koers te zetten naar de wereldberoemde havenplaatsen Blokzijl en Vollenhove. Dan zouden Giethoorn en de landschappen rond de Beulaker- en Belterwijde vereeuwigd worden door vreemde schilders en tijdschriftillustrators. En in Meppel en Steenwijk zouden de buitenlandsche toeristen hun hoofdkwartier vestigen om dicht in de buurt te zijn van al die magnifieke gelegenheden om wereldberoemde en in geen ander land aan te wijzen waterlandschappen te zien, en jacht te maken op Hollandsche baars en kikvorschen."

R. H. HERWIG.

De triomf van 't recht.

HET was langs den oeverkant van maar een doodgewoon boerenslootje, 't welk zich vredig slingerde tusschen de lachende bonte weiden, waar de koeien rustig graasden en de drukte en 't vertier langs de singelgracht, waarmede dit slootje in verbinding stond, verre bleef, dat twee hoopvolle moedereenden de eenzaamheid gezocht hadden om er haar lichtgroene eieren uit te broeden. Maar het weer was den ganschen tijd slecht geweest, of mogelijk hadden ook wel andere ongunstige invloeden zich laten gelden, tenminste het resultaat was aan 't eind maar poover gebleken. Bij de eene mislukte de broeierij geheel, de andere redde slechts een klein gedeelte voor algeheelen ondergang. Net vier kleine piepende jongen, het aantal was waarlijk niet groot. Maar wat weet een eenvoudige eendenmoeder van het aantal? Trots zwom zij rond met haar vier prachtige goudgele donsjes en stak daarmede de oogen uit aan de arme kinderlooze. En daar ontwaakte in deze de duivel van de afgunst. Zou zij, de eerlijke onvermoeibare broedster, niet minstens evengoed recht hebben op een paar goudgele jongen? Moest nu de een alles hebben en de ander niets? Behoorde zij daarin te berusten en zou zij het pleit dus nu maar zoo gewonnen geven? Dat nooit! Maar eerst wil zij het met list beproeven. Telkens en telkens scharrelt zij rond in de onmiddellijke nabijheid van hetgeen haar begeerte heeft opgewekt. Voorzichtig lokt ze met zachte kwaaktonen de kleintjes tot zich. Doch ook de moeder roept voortdurend. Zij wil van die opdringerigheid niets weten en is nog waakzamer geworden, want zij heeft de andere, de afgunstige, volkomen doorzien. Na enkele waarschuwingen luisteren de donsjes dan ook al niet meer naar de verlokkenende tonen van de zoo smadelijk teleurgestelde. Dan zal deze het maar met geweld beproeven. Eensklaps dringt zij zich met een handigen zwaai tusschen moeder en kroost. Maar daar stuift de moeder op de indringster los! Verschrikt zien de kleine donsjes toe gedurende het gevecht tusschen de beide groote eenden. De strijd duurt slechts kort en de uitslag is niet twijfelachtig. Geen Salomo's oordeel is straks noodig om het met list of geweld aan de rechtmatige bezitster ontrukte kroost weer onder de veilige hoede der echte moeder-vleugelen terug te voeren. Geen menschelijke regelen of wetten zullen dezen strijd helpen beslechten. Wel zijn de oorspronkelijke krachten gelijk, maar de geestkracht van de ware moederliefde geeft hier toch den doorslag en blijkt onoverwinnelijk te zijn. Weldra is de belaagster verslagen en op de vlucht gedreven. Zij zal, zoo zij de eenzaamheid wenscht te ontvluchten, zich nu wel verder bij anderen, evenzoo misdeelden, dienen aan te sluiten. Ginds, in de thans vrijgevochten sloot, zwemt met fier opgerichte hals de gelukkige eendenmoeder met haar mooie goudgele jongen, welke zij zoo schitterend te verdedigen wist.

BATO.

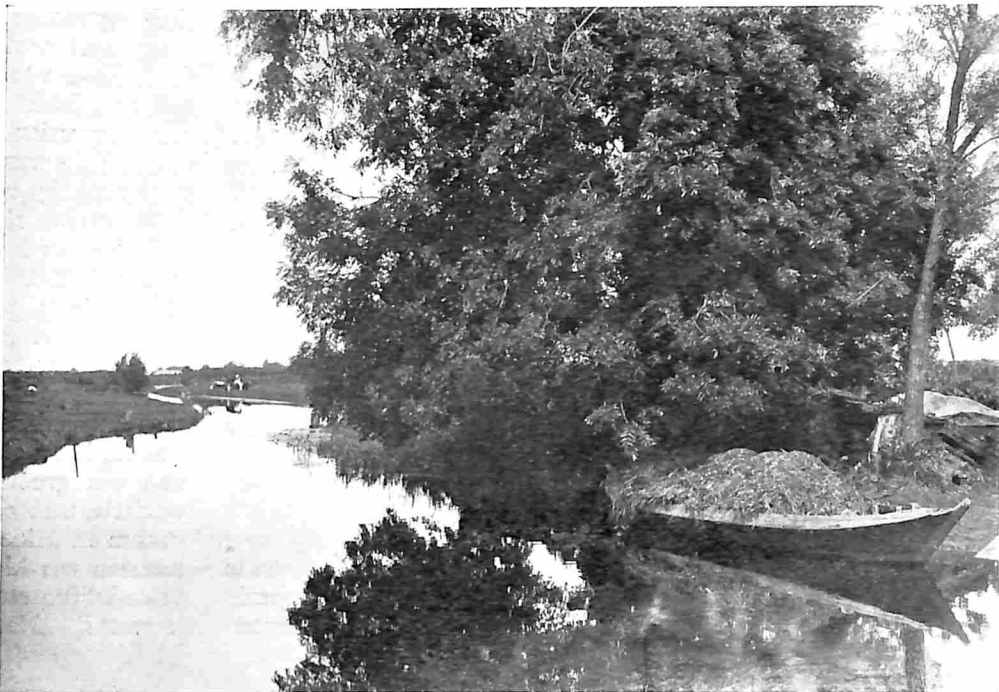

Foto R. H. Herwig.

SLOOTJE, VOEREND LANGS DE WEIDE MET KOEIEN, NAAR DE BEULAKERWIJDE.

DE BLIKKEN LAAMPE.

GIETHOORNSCHE SCHETS.

DE kleine Niessien was zeventien jaar geworden en heette nu Nieze. Ze woonde nog steeds in „'t klein huussien" naast de boerderij met winkel van groote Jouk, waar de eenige zoon, klein Jouk, de trots zijner ouders was. Klein Jouk, die als kind in de sloot naast zijn huis het zeilen had geleerd met een aardappelen zak aan een boonestaak, zeilde nu kwiek over de meren, ondanks storm of noodweer; des winters ging hij in hooge laarzeklompjes naar de kraggen om er met zijn arbeiders het riet te snijden als de beste, waar hij vroeger op zijn klompjes van pol tot pol sprong om er eieren te zoeken of te hengelen. Hij was een man geworden, droeg op zijn vest een paar mooie gouden knopen; „'n knappe jonge keel" heette hij. De meisjes zagen hem graag en de rijke Hilligje Put was „gek" op hem; dat zei al „'t jonkvolk". Hillechien werd nu Hille genoemd en wie haar niet mocht lijden, fluisterde ook wel: „de golden kuierstok". Als de mooie Hille dat hoorde, werd ze gekweld door heftige spijt, dat ze zich zelf bij een harer kinderspelen dien naam had gegeven, en met kennelijk genoegen rakelde zij „de blikken laampe" weer op, den bijnaam, dien ze bij datzelfde spel voor Niesje

Foto R. H. Herwig.

WEIDE AAN DE BELTERWIJDE.

verzonnen had en die nog steeds zijn beleedigende uitwerking niet miste. Ze kwamen weinig met elkander in contact: Hille, de rijke boerendochter en Nieze, een der armste arbeidersdochters; toch gloeide er in Hilles hart een onverklaarbaar gevoel van haat jegens de zachtzinnige Niesje Smit. Niesje, tener en klein, had een uitdrukking van lieflijke tevredenheid op het frissche gezichtje, waarin de blauwe oogen straalden als reine sterren. Hille was groot, fors, welgevormd. Haar bruine oogen schitterden onder donkere wenkbrauwen en haar fijn neusje trok ze vaak minachtend op, zoodat aan weerszijden van den fraaigevormden mond een paar scherpe plooitjes ontstonden, die het mooie gezichtje eenigszins ontsierden. Haar zwarte haren waren kort geknipt en in de week droeg Hille, zooals alle volwassen meisjes, een fijn gehaakt mutsje met een dof langs het voorhoofd en lange, afhangende nekstrook. Ook Niesjes afgesneden blonde haartjes verscholen zich onder een dergelijk mutsje, dat alleen van iets grover katoen was gehaakt. ☼ Maar nu was het Zondagmorgen en Hille was in feestpronk. Ze was op weg naar de kerk en liep met trotsch gezwaai harer breed uitstaande rokken het pad langs, stil genietend van 't nieuwsgierig gluren achter gesloten gordijntjes en van de openlijke bewondering der voorbijgangers. Wanneer ze op een vondertje stapte, moest ze even kijken naar haar nieuwe, verlakte schoenen, die vroolijk blonken onder 't stemmig zwart van haar fijn thibet-pakje. De wijde rok reikte tot de enkels en bedekte volgens Gietersche mode, eenige baaien rokken, waardoor Hilles forsche gestalte nog zwaarder scheen. Het jak met den fijn gerimpelden schoot zat strak en glad en was aan den hals rond uitgesneden, doch de blanke hals, die daardoor vrij kwam, was geheel bedekt door een fijn-gekleurd zijden knoopdoekje en vijf strengen bloedkorallen met breede, gouden sluiting. Een zwarte schort, eveneens van fijn thibet, was op zij dichtgestrikt met een lang lint, waarvan de wapperende uiteinden iets bevalligs gaven aan 't stemmig costume. Een dergelijk pakje droegen bijna alle gegoede kerkgangsters en het was dan ook niet daarmee, dat Hille aller belangstelling trok op dezen Zondagmorgen. Hille droeg voor 't eerst een gouden kap, die onder de dunne fijne kant vroolijk schitterde in 't zonlicht en deze was het, die zoo zeer de aandacht trok. Met behulp van haar moeder had ze al vroeg het kleine, witte mutsje, dat alleen 't achterhoofd bedekte, opgezet; daaroverheen kwam de grootere, zwarte oorijzermuts, die strak om 't hoofd spande en alleen de onderste oorpuntjes vrijliet. Toen volgde de gouden kap, juist passend over de zwarte muts en Moeder had goed toegezien, dat 't fijn gebreide nekkantje van de witte ondermuts juist met zijn scherpe puntjes buiten den rand van 't oorijzer uitstak, want bij 't buigen of wenden van het hoofd moesten deze even zichtbaar zijn. Over 't goud spande strak de fijne, echte kant van de sneeuw witte bovenmuts met lange, geplooiden nekstrook. ☼ Bij iederen stap voelde Hille het zachte deinen van de kant tegen haar hals en trotsch hief ze 't hoofd, in 't volle bewustzijn harer schoonheid. Boven haar blank voorhoofd schitterden de twee sierlijk bewerkte gouden spelden, waarmee de kanten bovenmuts was vastgestoken en haar bruine oogen straalden van bevredigden trots. ☼ Zóó zag klein Jouk haar. Hij stapte juist naar buiten, wilde het pad oversteken om in den punter te gaan, die voor zijn

huis lag vastgemeerd, doch bleef plotseling staan. Klein Jouk was nooit verlegen, maar nu bloosde hij, want ofschoon Hille hem voorbij ging met den schijnbaar onverschilligen groet: „Jouk”, wierp ze hem daarbij, zelve ook blozend, een zóó vriendelijk lachje toe, dat klein Jouk er geheel door in de war raakte. Hij keek haar na, zag, hoe sterk en veerkrachtig ze 't brugje opstapte, hoe ze 't kerkboek met gouden slot, uit haar rechter- in haar linkerhand nam om zich een houding te geven bij haar ietwat stijven gang. Het zwarte lint fladderde, de sneeuw witte kant lichtte nog even door 't groen, het goud schitterde met felle sterretjes, ... nu was ze verdwenen. ☼ Haastig liep klein Jouk naar den punter; even keek hij om, naar 't raam, of zijn vader hem ook gezien had; toen greep hij driftig den boom en gleed met zijn vaartuig den hoek om, onder 't vonder door. Nu was hij in de sloot naast zijn huis en legde aan in de schaduw van een grooten appelboom, waar zijn moeder hem reeds wachtte met een emmer in de hand. Zij kreeg onverwacht gasten en wilde op paling tracteeren, doch ze zou zich moeten haasten om klaar te komen en dus klonk haar anders zoo vriendelijke stem tamelijk ongeduldig: „Bin j'al bij 't bon 1) 'e west?” „Nee, hoedat zoo?” „Omdat de penne d'r of is.” ☼ Klein Jouk boog zich voorover naar het bon, dat aan den wal was vastgelegd; hij lichtte het deksel op, keek.... „Wat 's dat?” bracht hij met moeite uit. „Wat is er?” vroeg zijn moeder, terwijl ze alle moeite deed om ook in het bon te kijken. „Ze bin d'r uut,” verklaarde klein Jouk nu kalm. „D'r uut? De aol d'r weér uut? Weér 'e-steulen! Dat gebeurt hier nou haoste nooit en dat 's bij oons nou al de tweede keer!” riep Geertje ontstemd en zenuwachtig. ☼ Ze verbleekte een weinig, doch herstelde zich terstond. „Dan maor gien aol eten; 't is ook gien Zeundagswaark,” zei ze bedaard. Maar klein Jouk mompelde: „Wie kan dat doen? Dat wol ik wel ers weten!” De prachtige paling, zoo listig gestolen, nam al zijn denken in beslag; Hille was vergeten. ☼ Maar Hille, nog geheel vervuld van de ontmoeting met Jouk, liep in blijde gedachten verder, tot ze opeens gestoord werd door den uitroep van een harer vriendinnen, de guitige Jantje Doze, die, vergezeld van haar grootmoeder, juist wilde uitgaan. „Tjonge, jonge!” riep het meisje lachend, „bin ie dat, Hille? Ik kende joe hoaste niet!” En haar naderend fluisterde ze: „Ie moeten niet zoo wies loopen, anders word ik bange veur joe!” ☼ Ontstemd draaide Hille even het hoofd om, liep kalm door en zei koeltjes: „Daor heb ie nog al laast van!” „Wie is dat?” vroeg de oude vrouw, nieuwsgierig het mooie meisje naziend. „Hille? Hendrik mit Geezen Hille? Nou dan! Ja, kleine kiender worden groot; ik heb heur nog 'e bakerd. Ja, ze zal al haoste aachtienne wezen; ze is van aachtien honderd en zeuventig en wij hebben nou zeven en tachtig.” „Z'is net aachtienne west,” zei Jantje, met haar druk ratelstemmetje. „Verleden weke! Wij schelen maor 'n maond. Wat zal ze kieken, Bessien, as ik 'n nije weke (aanstaande week) mit Möppeldermaark 't golden ooriezzer ook op hebbe! Ik zal de neuze ook maor niet in de wiend steken!” schertste ze, terwijl ze met haar kleine wipneus een pedant gesnuif deed hooren. „Waacht,

1) Een bon, beun, bun of vischkaar is een ton of kist vol gaatjes, die in stroomend water hangt en waarin gevangen visch wordt bewaard, tot den tijd, dat men ze wenschte te eten of te verkoopen.

Foto R. H. Herwig.

AAN DE BOVENWIJDE. IN DE VERTE EEN PUNTER OP WEG NAAR GIETHOORN.

Foto R. H. Herwig.

EEN MOOI HOEKJE AAN DE BEULAKERWIJDE BIJ DEN WEG NAAR GIETHOORN.

daor komp Nieze an!" ☼ Niesje Smit, ook op weg naar de kerk, wilde voorbijgaan met haar bescheiden groet: „Ook ers noordop?" doch dat gedoogde de goeheartige Jantje niet. „Heur ers, Nieze," zei ze. „Gao j' naor de vermaeninge?" 1) „Ja, ie ook?" „Nee, Bessien giet uut gaasten (eten); ik bringe heur naor 't Noordende. Ie kun vandemörge mien stoel wel kriegen." Niesje maakte eenige tegenwerpingen, maar Jantje drong aan: „Ja, dat moe 'j doen, heur! veur de baanken an de Zuudkaant, de zesde regel, de zesde stoel. Ie weten toch wel woor ik zitte?" „Nee," bekende Niesje verlegen. Zij vond, als de oudste uit een gezin met acht kinderen, geen tijd tot geregeld kerkgaan en als ze ging zat ze nu eens hier, dan daar weer in de banken; ze wilde dat ook liever, verklaarde ze met haar tevreden lachje. „Ik zitte niet geern zoo dichte veuran!" „Wooromme niet? As ie 't niet doen, bin 'k kwaod, heur!" Jantje drong zoo hartelijk aan, dat Niesje eindelijk toestemde. ☼ Ze liep nu vlugger, de anderen achterlatend en bereikte weldra de kerk. Ze liet haar poovere gift in de armenbus glijden en stapte binnen. „De zesde regel, de zesde stoel," herhaalde ze in zich zelve, verlegen wordend onder de vele blikken op haar gericht en spijtig over haar belofte aan Jantje. Zij had er niet het minste vermoeden van, hoe lieflijk zij er in haar onschuldige reinheid uitzag met 't eenvoudig zilveren oorijzer en 't nauwsluitend pakje van zwart merinos. ☼ Toen ze haar plaats zag, schrok ze, had willen omkeeren, — ze moest naast Hille zitten. De oolijke Jantje had zich daarover bij voorbaat verheugd, slechts denkend aan de ergernis van de trotsche Hille en niet begrijpend het pijnlijke voor de arme Nieze. Een lichte blos schemerde even op Hilles wangen, toen ze merkte, wie er naast haar plaats nam; terstond begreep ze, dat Jantje Doze dit zoo had gewild, doch ze beheerschte zich snel en keek strak voor zich uit. ☼ Tijdens den dienst vergat Niesje alles om zich heen. Er werd gesproken over Jezus' lijden en telkens weer vulden zich haar oogen met tranen. Toen er gezongen zou worden, reikte Hille haar flacon met gouden dop aan haar buurvrouw rechts, die hem nog eens door moest geven en nog eens, doch Niesje werd genegeerd. De kinderachtige plagerij trof geen doel. Niesje zong met haar ongekunstelde stem mee in het koor en dacht aan geen flacon noch goud. . . . .

1) De Doopsgezinde kerk in 't Zuiden heet „de Vermaeninge" (vermaning), die der Gereformeerden in 't Noordend is „de kaarke".

☼ 't Was Woensdagmorgen, nog één dag vóór de Mepelerkermis. Jong en oud maakte plannen er heen te gaan en allerlei maatregelen werden getroffen voor een dag afwezigheid. Ook in 't gezin van Hendrik Put moest veel beredderd worden, vooral nu Wichertje, de jongere zuster van Hille, haar voet verstuikt had en niet mee kon. Zij kon niet alleen thuis blijven en de ouders, zoowel als Hille, moesten gaan; Vader om het vee, Moeder omdat ze wilde en Hille omdat ze jong was. Ze verzonnen telkens iemand, die geschikt was Wichertje gezelschap te houden, maar ieder, die in de termen viel, ging óf naar de kermis, óf was niet naar Wichertjes zin, tot tenslotte de keus viel op Niesje Smit. „Nieze giet toch wel ers uut waarken," zei Wichertje, „laot die maor koemen." Hiertegen wilde Hille protesteeren, doch opeens scheen ze zich te bedenken en zei, „Nou, mot de blikken laampe 't dan wezen?" Met algemeen goedvinden werd een boodschap gestuurd en het antwoord luidde, dat Niesje zou komen. ☼ Den volgenden middag zaten de beide meisjes in de groote voorkamer te naaien. 1) Niesje had het werk aan kant en was bezig aan een schort, terwijl Wichertje aanhoudend zat te babbelen. Ze was den geheelen morgen bezig geweest een broek van haar vader te verstellen, maar de stugge stof was moeilijk te hanteeren en Wichertje was geen ervaren naaister. Toch wilde ze het zelf doen, verklaarde ze gewichtig. De beide kniestukken, keurige, zwarte rechtehoeken, waren den vorigen dag door haar moeder ingezet; zij zou den achterkant verstellen. Nu behoort de bovenkant van een dergelijk stuk een wijd gerekte V-vorm te zijn. Geen Gietersche huisvrouw zal ooit een andere lijn kiezen en Wichertje meende er ook goed op te hebben gelet. 2) ☼ „Hè!" zuchtte ze, haar eindelijk voltooid werk van zich afhoudend om het te bekijken, „dat 's klaar; die bevertien is zoo stief, de vingers doen mij d'r zeer van." Opeens brak ze uit in luid gelach. „Nee, maor! kiek nou ers Nieze! Nieze, kiek toch ers!" In haar opgewondenheid schoof ze de stoof waarop ze haar pijnlijke voet liet rusten, van zich af, gaf een kreet van pijn, maar terstond daarop schalde haar lach weer

1) Te Giethoorn wordt een werkster als huisgenoot behandeld.

2) De werkbroeken, die dikwijls gewasschen worden, nemen daardoor een lichtgrijze tint aan, waarop de nieuwe lappen scherp uitkomen. De drie genoemde stukken geven in de oogen van een Gietersche een bijzonder net cachet aan het kleedingstuk, dat op deze wijze versted, ook door den meest welgestelde wordt gedragen. Met meerdere stukken behoort het bij het werkpak van een arbeider.

door de kamer. Met één oogopslag zag Niesje, dat de bovenste lijn van het ingezette stuk een omgekeerde V was en dit feit prikkelde telkens beide meisjes tot nieuw gelach. „Dat 's nou toch 'n duvelsch waark,” riep Wichertje opeens op boozen toon, „daor heb 'k nou zoolange op zitten vechten” (hard naaien). En het kleedingstuk in een hoek gooiend, zei ze beslist: „Nou, 'k wil hem niet meer zien; geef mij maor 'n schotteltien vol koffie. 1) Onder 't genot van ettelijke kopjes vloog de middag om en tegen schemertijd kwam Hendrik Put met zijn vrouw thuis. De kwestie van de broek was spoedig door deze laatste opgelost. Niesje moest ze maar meenemen; onder aan den rand zou toch spoedig weer een stuk moeten komen en dan wou ze haar man er niet meer mee zien. Buitendien was 't ook kermis geweest en Nieze had dan meteen daarvoor een kleinigheid. Ook gaf ze als loon, voor 't gebruikelijke kwartje voor een dag werken, nog vijf cent extra. ☼ 't Was haast donker en Niesje liep haastig naar huis. Allerlei gedachten bestormden haar. Ze moest dankbaar zijn voor het kleedingstuk, waar zoo om gelachen was; ze was er ook blij mee en toch voelde ze er iets pijnlijks in. Ze had geld verdiend, maar ze was niet naar de kermis geweest. Hoe vroolijk, hoe gelukkig, was Hille dezen morgen vertrokken. Niesje had haar bewonderend toegelachen, maar op de mooie trekken had ze slechts leedvermaak gelezen. ☼ In gedachten zag ze Hille weer, die haar gisteren was voorbij gegaan met dien ijskouden blik en een nauwelijks hoorbaar „Nieze”. Zoo groette ze haar altijd en dan daalde op Niesje pijnlijk de druk der armoede, die ze anders nooit voelde. Telkens wierp de golden kuierstok een schaduw op haar zonnig gemoed. „Waarom toch?” peinsde Nieze.

(Slot volgt).

ANNIGJE MAAT.

1) Gebruikelijke uitdrukking voor een kopje koffie. Vroeger werd algemeen (nu nog bij enkelen) het kopje meer dan boordevol geschonken en de koffie uit het schoteltje gedronken.

AMSTERDAMSCHER TRAPGEVELS.

HET is een opmerkelijk feit, dat Amsterdam een *betrekkelijk* slechts gering aantal „trapgevels” rijk is, gevels, die zich niet slechts onderscheiden door hun traptoppen, maar ook door de daarmee bijkans onafscheidelijk verbonden levendige afwisseling van berg- en baksteen. Toch ontbreken ze niet, maar ze zijn zoo in de minderheid, dat ze op het aspect van het oudste gedeelte der stad geenszins zulk een invloed hebben als b.v. te Hoorn of Enkhuizen. De verklaring hiervan is niet moeilijk: Hoorn en Enkhuizen beleefden tijdens de heerschappij van den Hollandschen renaissance-stijl het toppunt van hun bloei, terwijl Amsterdam's hoogtepunt daarna valt, toen een andere stijl, die der strenge gevels van Jacob van Campen en Vingboons, de uitverkorene was geworden. De periode van groote welvaart duurde voor Amsterdam tot in de 18de eeuw voort, en 't is geen wonder dat in dit vrij langdurig tijdperk, ook in de oudste stadswijken, een zeer groot getal ouderwetsch geachte gevels uit het einde der 16de en het begin der 17de eeuw door nieuwerwetsche werden vervangen, in tegenstelling met wat in de zustersteden aan de Zuiderzee geschiedde, wier na 1650 achteruitgaande beteekenis ook bleek door het achterwege blijven van nieuwe scheppingen op 't gebied van den woonhuisbouw. ☼ Toch ontbreken de trapgevels te Amsterdam niet, maar men moet ze zoeken. Meestal werd hunne pui in de 18de of 19de eeuw vernieuwd, waardoor hun typisch karakter natuurlijk geschonden werd, en hun eigenaardig schoon door den wandelaar — die in deze drukke stad, uit vrees overreden te worden, niet dikwijls den blik naar boven wendt — slechts zelden wordt opgemerkt. Reeds vroeger (zie b.v. den jaargang 1918 bladz. 408 en 598) gaven wij eenige afbeeldingen van Amster-

damsche trapgevels. Wij voegen daar thans nog enkele aan toe. ☼ In een der volgende nummers zullen wij de aandacht vragen voor den eigenaardigen Amsterdamschen hals- en tuitgevel, dien men elders slechts zelden aantreft en die getuigt van een smaak, welke wel zeer verschilt van den daaraan voorafgaanden.

A. L.

AEGIR.

IN de Noorsche mythologie is Aegir de verpersoonlijking van de verderf aanbrengeende baren der zee. Als verblijf werd hem het eiland Lessö in het Kattégat, de doorvaart tuschen Jutland en Zweden, aangewezen. Hij wordt afgebeeld als een mager, oud man met langen witten baard, zittend op een schelp. Hij was gehuwd met Ran, wier naam „roof”

beteekent, en die, evenals hij, slechts behagen schiep in het verdelgen van al wat zich op zee waagde. Zij was het, die, als de Sirenen der Grieken en als Lorelei, de dochter van den Rijn, de zeelieden naar gevaarlijke rotsen lokte om hen, als hun schepen er tegen te pletter waren geslagen, in haar net, waarmede zij steeds afgebeeld wordt, naar den bodem der zee te trekken. Daar zij een sterke voorliefde voor goud had, waarmee zij aan haar verblijf glans bijzette, waren de Noormannen er steeds op bedacht bij hun tochten, tot afwending van onheil, zich van dit edel metaal te voorzien ten einde haar goedgunstig te stemmen. Ondergeschikt aan Aegir, die met zijn verraderlijke gade Ran de zee beheerschte, waren de Nixen en de Necks, watergoden van lager rang. ☼ Duitschlands ex-keizer heeft in zijn glorie-tijd een „Sang an Aegir” gedicht en op muziek gezet, waarvan de eerste strofe aldus luidt:

Aegir, Herr der Fluthen,
Dem Nix und Neck sich beugt,
Im Morgensonnengluthen
Die Heldenschaar sich neigt

☼ Nadat in de volgende verzen de bescherming van den zee-god is ingeroepen opdat, trots storm en klippen, het vijandelijk strand worde betreden en de tegenstander verslagen, eindigt deze krijgszang met de woorden:

Dann töne hin zum Meere
Mit Schwert und Schildes Klang
Dir, hoher Gott, zur Ehre
Wie Sturmwind unser Sang!

F. W. DRIJVER.

Ontvangen boeken.

Van de Schweizerische Verkehrszentrale te Zürich ontvingen wij hare uitgave „Suis Travél Almanac, Winter 1924 25”, met verscheidene afbeeldingen, meest naar foto's. ☼ Van der Elst en Matthes, Amsterdam, zonden ons een „Geïllustreerde Kalender voor land en tuinbouw” 1925, samengesteld door C. A. G. Spaan, landbouwkundig ingenieur te Utrecht. ☼ Wij ontvingen het laatste nummer van den 18en jaargang van „de Praktische Imker”, geïllustreerd Nederlandsch Maandblad voor bijenteelt. ☼ G. B. van Goor Zonen's Uitgeversmaatschappij te Gouda zond ons hare uitgave: „Avonturen te land en te water”, door J. Kleefstra. Met teekeningen van J. A. Hesterman Jr. ☼ Van het Gemeentebestuur van Sittard ontvingen wij een fraai uitgegeven boekwerkje over „De ingangspoort van Neerlands Mijng gebied in het schoone Limburg”, met vele degelijke artikelen over en goede afbeeldingen van Sittard en zijne omgeving. ☼ De nieuwe prijscourant der N. V. Zaadhandel en Zaadteelt v/h A. Hobbel te Ooltgensplaat, die onlangs zijn 25-jarig bestaan heeft herdacht, is een respectabel rijk-geïllustreerd boekdeel, dat niet ten onrechte „Handleiding tot het kweken van alle groenten en bloemen” wordt genoemd.

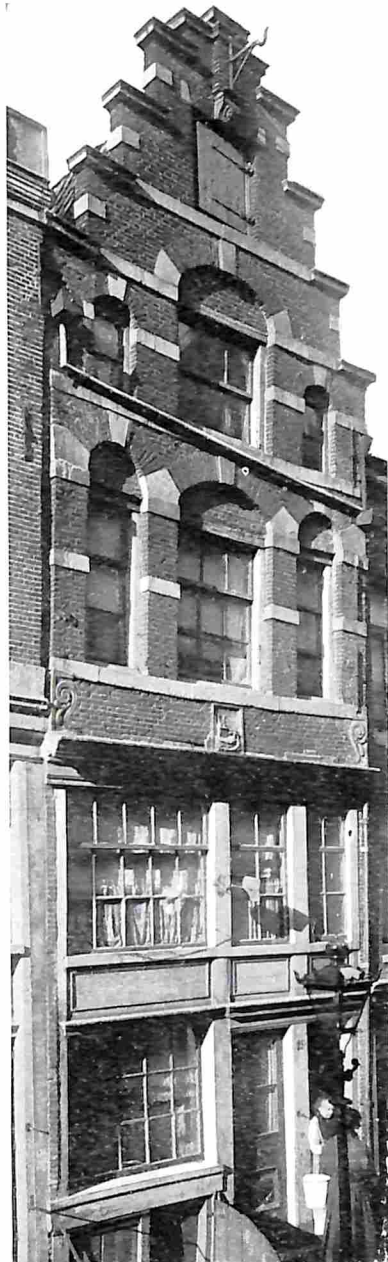

Foto C. Steenbergh.

AMSTERDAMSCHER TRAPGEVELS.

GEVEL AAN DE GROOTE BICKERSTRAAT.

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN EEN GEVEL
AAN HET SINGEL TE AMSTERDAM.

staan, liep nog meer landwaarts, vertoonde zich nog eens en verdween weder. Door de aan alle eenden eigen onvergeeflijke nieuwsgierigheid gedrongen, volgden zij het hondje, dat op hen een magnetische kracht scheen uit te oefenen. Bontje echter bleef achter, was zich plotseling bewust van het gevaar, dat hij 's nachts had gevoeld. Plots scheen de gansche omtrek hem vijandig, want bij het hondje wist hij den mensch, den grootsten zijner vijanden, en rauw kreet hij zijne waarschuwing uit. Maar juist, toen hij zich op de vleugels verhief om naar den vijver te vliegen, zag hij, hoe een man achter de schermen vandaan sprong, met wild'armbeweeg de verschrikte eenden voor zich uitjoeg in de nauwe fuik, waar angstig fladderend de gevangenen zich vleugels en kop te bloeden vlogen. Toen Bontje in het midden van den vijver neerstreek, werd hij slechts door twee van zijne soortgenooten gevolgd, de anderen waren gevangen en zouden nimmer wederkeren. Langer toeven leek de eenden te gevaarlijk en zoo snel zij konden vlogen zij weg van dit oord der verschrikking, en trokken nog meer Zuidwaarts, tot zij eindelijk onder zich zagen een groot rietveld, waar het kalm deinende water hun een goede schuilplaats bood. De temperatuur was hier milder en de drang tot verder reizen was verdwenen. Met het bereiken van deze plaats was de treklust gestorven en hier zouden zij blijven, totdat zij met het komen der Lente de roepstem zouden hooren, die hen op de vleugels zou drijven naar het land, waarmede zij door geboorte met onverbreekbare banden waren verbonden. . . . Aan de oevers van den stroom, die zich als een zilver lint door de moeren van de Landes slingerde, bood de weelderige plantengroei, aan moeras- en watervogels een onuitputtelijke voorraad voedsel. Geen wonder was 't dan ook, dat de plaats door de eenden gekozen, een algemeen toevluchtsoord werd voor vogels van diverse pluimage. Hier demonstreerde, evenals in de lage landen aan de Zuiderzee, de Kievit zijn vliegkunst en hielden de kemphanen hun schijngevechten. Zwaarmoedig klonk uit het riet de roep van den roerdomp, terwijl de rauwe kreet van den reiger zich paarde aan het schel gekrijsch der visschende meeuwen. In de bocht van de rivier groeide evenals aan het Zuiderzeestrand het sterke riet, waartusschen het water zijn kracht had verloren en als naspel van den bruisenden stroom in de rivierbedding, in lange deining verstierf tegen den groenen oever. Hier trokken de eenden des morgens vroeg en des avonds heen om voedsel te halen, terwijl zij op 't midden van den dag naar zee gingen of de wijde monding van de rivier opzochten.

Als de vrijheid wenkt.

g) door
H. E. KUYLMAN.

OOK letten zij er niet op, dat in plaats van het bladerdakeengazendak was gekomen en dat langs den oever hooge rietmatten het gezicht aan weerszijden belemmerden. Plotseling kwam achter een der rietmatten een klein hondje te voorschijn, bleef even

't Was er eene veilige plaats en nimmer werd Bontje veront- rust door de menschenlucht, die hij zoozeer had leeren vreezen; toch verloor hij nimmer de voorzichtigheid uit het oog en als blanke zeilen van schepen of zwarte rookpluimen van stoom- booten verschenen, voerde hij zijn medgezellen tusschen de hooge begroeiing van den oever en hield zich daar schuil totdat deze voorbij waren. Meer landwaarts stond een armoedig huisje en ofschoon de aanwezigheid daarvan aan Bontje de tegenwoordigheid van menschen verried, voelde hij hiervoor geen vrees, want nog nimmer had hij de zoo door hem geschuwde lucht geroken. Des morgens en des avonds als de eenden naar de bocht trokken, scheen het huisje te slapen, de oogen waren gesloten en als in den morgenstond de luiken geopend werden en met hel geschitter de zon haar aangezicht in de ruitjes spiegelde, waren de eenden reeds weer op weg naar de monding van de rivier of naar zee. In het huisje woonde echter de broodjager en avond op avond had hij de eenden zien komen en alleen 's morgens had hij ze zien gaan, en in zijn brein kwam een plan op om deze zeldzame bezoekers, wier schuwheid hij kende, te verschalken. In het moeras, tusschen de hooge graspollen, stonden oud en verweerd de rietschermen, waarachter de jager zich verschool, als er op eenden gejaagd werd. Lang was 't echter reeds geleden dat het laatste schot daarachter gelost was en nu het hooge

gras en de lange loopers van klimplan- ten en braam zich er omheen geslingerd hadden, waren ze zoo één met de om- geving, dat de vogels er geen bijzon- dere aandacht aan schonken. Ook Bontje had in deze, steeds op dezelfde plaats staande dingen niets vijandigs gezien en had, wanneer hij met de twee andere eenden naar de bocht trok, bij het overvliegen, nimmer eenig leven daarachter ontdekt. En zoo was de waakzaamheid ingesluimerd en sloop ongemerkt het gevaar nader, want reeds eenige avonden achtereen lag on- beweeglijk, turend door het kijkgat, de broodjager en bespiedde het komen en gaan der bonte gasten. Dit was nog eens ander wild, dan die gewone grauwe wilde eend, die hier bij vluchten neer- streek en alleen waarde had om zijn vleesch. Maar deze mooie, sierlijke vogel met zijn wijde, statige vlucht zou meer opbrengen als hij hem bij den ouden professor, den vogelver- zamelaar, kon brengen. Die gaf veel

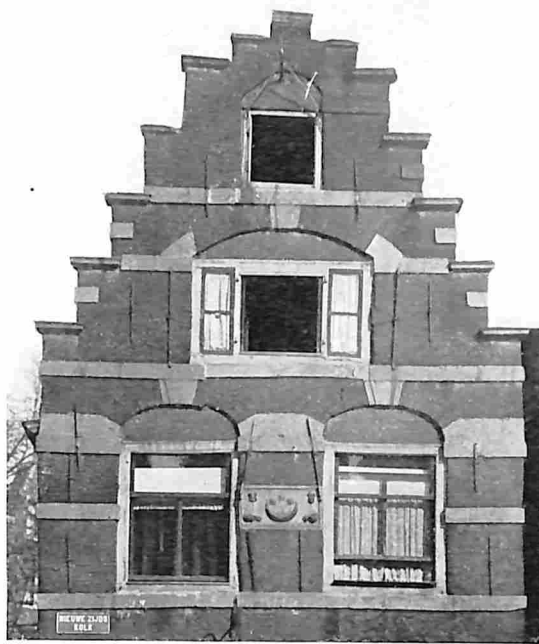

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN EEN
GEVEL AAN DE NIEUWEZIJD'S
KOLK TE AMSTERDAM.

geld voor iets bij- zonders. Maar hoe zou hij de eenden er toe kunnen bewegen om dicht bij het scherm neer te strijken, zoodat zijn schot niet zou kunnen mis- sen. Voor het ja- gen der gewone wilde eenden be- diende hij zich van de houten vormen, eenden gelijk, die dob- berend op het water, levende vogels geleken en het overtrekken- de wild er toe brachten, de vleu- gels in te trek- ken en neer te strijken, om vóór zij het watervlak

Foto C. Steenbergh.

BOVENGEDEELTE VAN EEN GEVEL
AAN DE SPUISTRAAT TE
AMSTERDAM.

bereikt hadden, door den moordenden hagel getroffen te worden. Deze kunsteenden waren echter grauw van kleur en zouden de bonte vogels niet lokken. Daarom besloot de jager de vormen bont te schilderen en te trachten daarmee zijn doel te bereiken. . . . . ☼ Nog zijn de schaduwen van den nacht niet gevluht voor den komenden dag als langs het vochtig pad de jager naar de schuilplaats achter het scherm gaat. In de open plas daarvoor zal hij de lokeenden laten drijven en met het geweer in aanslag wachten of het wild zich zal laten verschalken. Als het morgenwindje ontwaakt en de nevelen boven het water verjaagt, als langzamerhand uit het kleurlooze leven de dingen meer zichtbare vormen aannemen en de ontwakende kievit de omgeving wakker roept, slaan de bergeenden de vleugels uit en begeven zich naar de bocht. Achter het scherm loert de dood. Het spiedend oog van den jager dwaalt over het water, en als hij eindelijk de drie bonte gestalten scherp ziet afsteken tegen het grauw van den Oosterhemel, kromt zijn vinger zich om den haan en volgt hij met den loop van zijn geweer reeds het wild als wilde hij zoo reeds de richting van het schot bepalen. ☼ Als waren het levende eenden, zoo dobberen de houten vormen op het water, en daar de hals en kop ontbreken heeft het nog meer den schijn, dat zij, voedsel zoekend, deze onder water hebben gestoken. De bergeenden naderen, vliegen reeds voorbij, doch dan eerst de bonte lokeenden opmerkend, zwenken zij, trekken de vleugels in en wentelen als langs een spiraal naar beneden om zich bij hun makkers neer te zetten, als Bontje met korte waarschuwing zijn angst uitkrijgt, nu zijn scherp oog een lichte beweging achter het scherm heeft waargenomen en de ochtendwind hem tegelijkertijd de lucht toezendt van het gevaar dat hen bedreigt. ☼ Even heerscht er verwarring onder de eenden, doch dan spannen zij de vleugels om als de wind weg te stuiven. Vlugger dan zij is echter de hagel, die reeds een van hen stervend doet neervallen, als het donderend schot de stilte verscheurt. Bontje en het eenig overgebleven wijfje vluchten naar de breede monding, terwijl de jager tevreden huiswaarts gaat, zijn buit met zich voerend en berekenend hoeveel geld hij daarvoor wel zal kunnen vragen. . . . .

☼ Vroeger dan anders was in het land aan de Zuiderzee de Lente teruggekeerd. Met zoelen zuidenwind en milden regen had zij het ijs in sloot en vijver gebroken, de sneeuw op akker en wei doen smelten en den ijzel van de twijgen geschud. Door het lispelen van de lentestroompjes, die zich door het lage hout een weg baanden naar den moederstroom, waren de winterslapers ontwaakt en hadden zich gehaast hun hollen en schuilplaatsen te verlaten om hun uitgeteerd lichaam te versterken aan het nu weder aanwezige voedsel. Glad spande de bast om het zwellende hout, terwijl tot barstens toe de knoppen zwollen, als glanzend staal de beuken blauwden en als blinkend zilver de berkenschors in het maanlicht schitterde. Boven de hoge kruinen der beuken van het Beekhuizerzand en Leuvenumsche bosch cirkelden de woudduiven, stegen klapwiekend op en zeilden met breede vlucht naar den dooden tak, waar zij diep uit hun nu rose gekleurden borst hun lentezang lieten klinken door het ontwakende bosch. In de sombere dennen om den „Witkop” jubelden de meezen,

sloeg de groene specht zijn ratel en beproefde een blauwgesnauwde vink zijn slag te slaan. Door paringsdrang gedreven vervolgde de leeuwerik al zingend zijn vrouwtje, steeg fluitend op tot het diepste blauw, liet zijn trillers schallen over de verre heide en viel dan als een steen naar beneden, waar in de helle zonneklatering de levensadem der aarde trillend naar boven steeg. ☼ In den rietvijver aan het Oosterstrand hadden de wilde zwanen de boodschap ook reeds ontvangen. Telkens rekten zij de lange, sierlijke halzen, als luisterden zij naar een oog ver verwijderde stem: telkens richtten zij het oog naar het Noorden, als verwachtten zij vandaar het commando, dat hen naar hun geboorteland zou roepen. Vol blijdschap zwipten zij hun groote wicken door de lucht, elk oogenblik gereed om op te stijgen en te gaan naar het Noorden en daar de lentedoodschap te brengen. En toen in het blauw, droomerig licht der maan de zwanen hun blank gevederde vleugels uitsloegen en over het gladde watervlak afreiden, geleken zij wel een rij waternimphen, ter feeste uitgedost in zilverkleed. Gedragen door de machtige wicken, dreven hun lichamen door den maanlichten nacht, als schimmen geruischloos zwevende over den spiegel der zee, die hun beeld trillend weerkaatste. ☼ Langs de oevers der Garonne, over de moeren van de Landes, was ook de roepstem reeds gehoord en had het bloed sneller door de aderen gejaagd, had de landouwen dieper getint en het gevogelte in lentedooi gestoken. Ook Bontje voelde in zich het nieuwe leven werken, glanzend en kleurig schitterden zijn vederen, kloppend joeg het vurige bloed door zijn aderen en trotsch richtte hij den verstandigen kop op, elken tegenstander uitdagend tot een meten van zijn kracht. Het verlangen naar het geboorteland groeide tot heimwee en toen vol blij groep de kieviten zich vereenigden om Noordwaarts te reizen, vertrokken Bontje en het vrouwtje ook naar het land, waarheen de geest van talrijke voorgelachten hen leidde. . . . .

☼ Op de zandplaat in den rietvijver rusten de bergeenden. Zij slapen hun moeheid weg, want zwaar was de reis, die zij achter den rug hebben. De aanvankelijk zwakke wind was langzamerhand sterker geworden en ten slotte tot een storm aangegroeid, en de

gierende rukwinden hadden hen telkens uit den koers geslagen. De laag hangende luchten hadden het uitzicht belemmerd, hadden hen gewikkeld in sluiers van rafelwolken, hen geworpen in diepe ravijnen van wolkenbergen en de steeds striemende regen hen de vederen zwaar doen worden. Maar onversaagd, met de hoop als gezelschap, onverpoosd, hadden zij hun reis vervolgd en toen de dageraad aanbrak waren over de witgekuifde golven de twee schijnbaar nietige en zwakke gestalten, optornend tegen den Noordwester storm, den rietvijver genaderd en met blijden kreet neergestreken tusschen de oude, gebroken rietstengels, die hun plaats moesten afstaan aan het jonge, nieuwe leven, dat in volle kracht ontloken, reeds boven het water verscheen. Nu de storm voorbij is en de zandplaat, schoongewasschen, haar zilverwit oppervlak laat zien, rusten zij op één poot staande uit en zijn weldra de vermoeienissen vergeten. . . . .

(Wordt vervolgd).

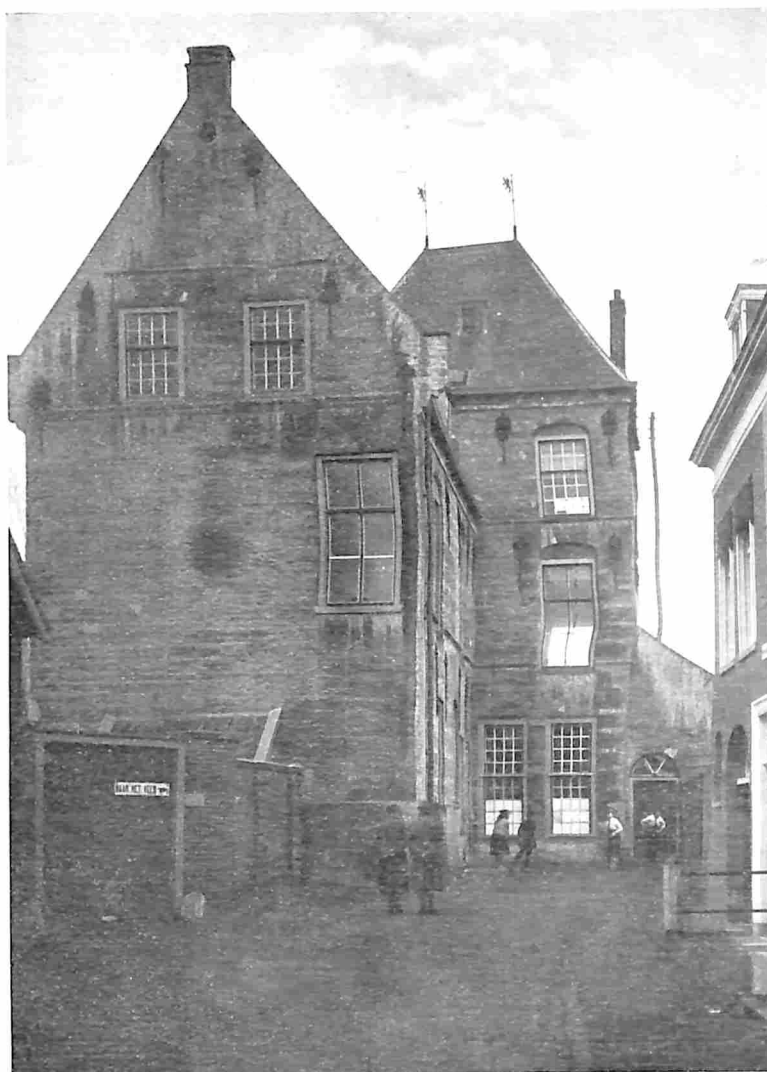

Foto C. Steenbergh.

HET DOOR BRANDGETEISTERDE V.M. TOLHUIS TEGORINCHEM, OMSTREEKS 1600 GEBOUWDTER PLAATSE VAN HET IN HET EINDE DER 16DE EEUW AFGEBROKEN AANZIENLIJKE KASTEEL DER HEEREN VAN ARKEL.

In de gewelpe kelders de gevangenis der „Gorinchemsche martelaren”.